

זוג ופרט: יחידאות, זוגיות והפרט שבתוכםשיעור ראשון: לפיכך נברא אדם יחיד

ד"ר תהילה אליצור

יבמות פרק ו משנה ו: לא יבטל אדם מפריה ורביה, אלא אם כן יש לו בנים. בית שמאי אומרים שני זכרים ובית הלל אומרים זכר ונקבה, שנאמר 'זכר ונקבה בראם' (בראשית ה). נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה, אינו רשאי לבטל. גרשה, מתרת לנשא לאחר. ורשאי השני לשהות עמה עשר שנים. ואם הפילה מונה משעה שהפילה. האיש מצוה על פריה ורביה אבל לא האשה, רבי יוחנן כן ברוקא אומר, על שנייהם הוא אומר 'ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו' (בראשית א):

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סב עמוד ב:

אמר רבי תנחום א"ר חנילאי: כל אדם שאין לו אשה – שרוי בלא שמחה, בלא ברכה, בלא טובה; בלא שמחה – דכתיב: ושמת אתה וביתך, בלא ברכה – דכתיב: להניח ברכה אל ביתך, בלא טובה – דכתיב: לא טוב היות האדם לבדו. במערבא אמרי: בלא תורה, בלא חומה; בלא תורה – דכתיב: האם אין עזרתי בי ותושיה נדחה ממני, בלא חומה – דכתיב: נקבה תסובב גבר. רבא בר עולא אמר: בלא שלום, דכתיב: וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא.

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סג ע"ב – סד ע"א:

תניא, רבי אליעזר אומר: כל מי שאין עוסק בפריה ורביה – כאילו שופך דמים, שנאמר: שופך דם האדם באדם דמו ישפך, וכתיב בתריה: ואתם פרו ורבו. רבי יעקב אומר: כאילו ממעט הדמות, שנאמר: כי בצלם אלהים עשה את האדם, וכתיב בתריה: ואתם פרו ורבו. בן עזאי אומר: כאילו שופך דמים וממעט הדמות, שנאמר: ואתם פרו ורבו. אמרו לו לבן עזאי: יש נאה דורש ונאה מקיים, נאה מקיים ואין נאה דורש, ואתה נאה דורש ואין נאה מקיים! אמר להן בן עזאי: ומה אעשה, שנפשי חשקה בתורה, אפשר לעולם שיתקיים על ידי אחרים. ת"ר: ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל מלמד, שאין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות מישראל, הרי שהיו ישראל שני אלפים ושני רבבות חסר אחד, וזה לא עסק בפריה ורביה, לא נמצא זה גורם לשכינה שתסתלק מישראל? אבא חנן אמר משום רבי אליעזר: חייב מיתה, שנאמר: ובנים לא היו להם, הא היו להם בנים לא מתו. אחרים אומרים: גורם לשכינה שתסתלק מישראל, שנאמר: להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו, בזמן שזרעך אחריו – שכינה שורה, אין זרעך אחריו – על מי שורה? על העצים ועל האבנים?

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סג עמוד א:

...א"ר אלעזר: כל אדם שאין לו אשה אינו אדם, שנאמר: זכר ונקבה בראם... ויקרא את שמם אדם.

משנה סנהדרין פרק ד'

א. אָהד דיני מונוט וְאָהד דיני נפשות, בְּדַרְיִשָּׁה וּבַחֲקִירָה, שְׁנַאֲמַר (וּיִקְרָא כד) מְשַׁפֵּט אָהד יִהְיֶה לָכֶם. מִה בֵּין דִּינֵי מונוט לְדִינֵי נפשות. דיני מונוט בשלשה, וְדִינֵי נפשות בעשרים וּשְׁלֹשָׁה. דיני מונוט פּוֹתְחִין בֵּין לְזִכּוֹת בֵּין לְחֻבָּה, וְדִינֵי נפשות פּוֹתְחִין לְזִכּוֹת וְעַל פִּי שְׁנַיִם לְחֻבָּה. דיני מונוט מִתּוֹרִין בֵּין לְזִכּוֹת בֵּין לְחֻבָּה, וְדִינֵי נפשות מִתּוֹרִין לְחֻבָּה. דיני מונוט הַכֹּל מְלַמְדִין זְכוּת וְחֻבָּה, וְדִינֵי נפשות הַכֹּל מְלַמְדִין חֻבָּה. דיני מונוט הַמְלַמֵּד חֻבָּה מְלַמֵּד זְכוּת וְהַמְלַמֵּד זְכוּת מְלַמֵּד חֻבָּה, וְדִינֵי נפשות הַמְלַמֵּד חֻבָּה מְלַמֵּד זְכוּת, אֲבָל הַמְלַמֵּד זְכוּת אֵין יָכוֹל לְחַזֵּר וּלְלַמֵּד חֻבָּה. דיני מונוט דְּנִין בְּיוֹם וְגוֹמְרִין בְּלַיְלָה, וְדִינֵי נפשות דְּנִין בְּיוֹם וְגוֹמְרִין בְּיוֹם. דיני מונוט גּוֹמְרִין בּוֹ בְּיוֹם בֵּין לְזִכּוֹת בֵּין לְחֻבָּה, וְדִינֵי נפשות גּוֹמְרִין בּוֹ בְּיוֹם לְזִכּוֹת וּבְיוֹם שְׁלֹאֲחֵרְיוֹ לְחֻבָּה, לְפִיכָף אֵין דְּנִין לֹא בְּעֶרֶב שָׁבֵת וְלֹא בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב :

ג.....סנהדרין היתה פתוחה גרן עגלה, כדי שיהיו רואים זה את זה. ושני סופרי הדינים עומדים לפניהם, אהד מימין ואהד משמאל, וכותבין דברי המזכין ודברי המתיבין. ... ושלש שורות של תלמידי חכמים יושבין לפניהם, כל אהד ואהד מפיר את מקומו. היו צריכין לסמך, סומכין מן הראשונה...

ד. ביצד מאימין את העדים על עדי נפשות,

היו מכניסין אותן ומאימין עליהן. שמא תאמרו מאמה, ומשמועה, עד מפי עד ומפי אדם נאמן שמענו, או שמא אי אתם יודעין שסופנו לבדק אתכם בדרישה ובחקירה. הו יודעין שלא כדיני מונוט דיני נפשות. דיני מונוט, אדם נותן ממוז ומתכפר לו. דיני נפשות, דמו ודם זרעיותיו תלוין בו עד סוף העולם, שכן מצינו בקין שהרג את אחיו, שנאמר (בראשית ד) דמי אחיד צעקים, אינו אומר דם אחיד אלא דמי אחיד, דמו ודם זרעיותיו. דבר אחר, דמי אחיד, שהיה דמו משלף על העצים ועל האבנים. לפיכך נברא אדם יחיד,

ללמדך, שכל המאבד נפש אחת (מישראל), מעלה עליו הכתוב כאלו קים עולם מלא. וכל המקים נפש אחת (מישראל), מעלה עליו הכתוב כאלו קים עולם מלא.

ומפני שלום הבירות, שלא יאמר אדם לחברו אבא גדול מאביך.

ושלא יהו מינין אומרים, הרבה רשיות בשמיים.

ולחגיד גדלתו של הקדוש ברוך הוא, שאדם טובע פמה מטבעות בחותם אהד ובלן דומין זה לזה, ומלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון ואין אהד מהן דומה לחברו. לפיכך כל אהד ואהד תיב לומר, בשבילי נברא העולם.

ושמא תאמרו מה לנו ולצרה הזאת, והלא כבר נאמר (ויקרא ה) והוא עד או ראה או ידע אם לוא יגיד וגו'. ושמא תאמרו מה לנו לחוב בדמו של זה, והלא כבר נאמר (משלי יא) ובאבד רשעים רנה:

בראשית רבה על בריאת האדם

הנחיה ללימוד בחברותות: הדרשות להלן עוסקות בבריאת האדם. נשאל ביחס לכל אחת מהן האם היא משקפת 'כל אדם שאין לו אשה אינו אדם' או 'נברא אדם יחידי', או היכן היא נמצאת בציר שביניהם.

בראשית פרק א

(כו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים וְעָשָׂה אֱדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וַיְרֵדוּ בְדָגַת הַיָּם וּבְעֹוף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ:

(כז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם:

(כוז) וַיְבָרַךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאֵוּ אֶת־הָאָרֶץ וּכְבִשְׁתֶּהּ וַרְדּוּ בְּדָגַת הַיָּם וּבְעֹוף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיֵּי הָאָרֶץ עַל־הָאָרֶץ:

בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשה ח

אָחֹר וקָדֵם צִרְתָּנִי וְתַשֵּׁת עָלַי פִּפְכָּה: [תהילים קלט ה]

- 1 I. [ויאמר אלהים נעשה אדם] וגו'. ר' יוחנן פתח אחר וקדם צרתני וגו'.
- 2 אמר ר' יוחנן אם זכה אדם הוא אוכל שני עולמות שנ' אחר וקדם צרתני, אם לאו הוא בא ליתן דין וחשבון
- 3 שנ' ותשת עלי כפיד.
- 4 אמר ר' ירמיה בן לעזר בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון אנדרוגינס בראו שנ' זכר ונקבה
- 5 בראם (בראשית ה ב). אמר ר' שמואל בר נחמן בשעה שברא הקדוש ברוך הוא אדם הראשון דיפרוסופון
- 6 בראו וניסרו ועשאו גביים לכאן וגביים לכאן, מתיבין ליה והא כת' ויקח אחת מצלעותיו (שם ב כא), אמר להם
- 7 מן סטרוי היך מה דאת אמר ולצלע המשכן וגו' (שמות כו כ). ר' תנחומ' בשם ר' בניה ר' ברכיה בשם ר'
- 8 לעזר גולם בראו והיה מוטל מסוף העולם ועד סופו ה"ה גולמי ראו עיניך (תהלים קלט טז). ר' יהושע בר'
- 9 נחמיה ר' יהודה בר' סימון בשם ר' לעזר מלא כל העולם בראו, ממזרח ועד מערב מניין שנ' אחר וקדם
- 10 צרתני, מצפון לדרום מנין שנ' ולמקצה השמים ועד קצה השמים (דברים ד לב), ומניין אף בחללו שלעולם
- 11 ת"ל ותשת עלי כפיד [היך] מה דאת אמר כפך מעלי הרחק (איוב יג כא). אמר ר' לעזר אחר למעשה יום
- 12 אחרון וקדם למעשה יום אחרון, היא דעתיה דר' לעזר דאמר ר' לעזר תוצא הארץ נפש וגו' (בראש' א כד) זו
- 13 רוחו שלאדם הראשון, ר' שמעון בן לקיש אמר אחר למעשה יום אחרון וקדם למעשה יום ראשון, היא
- 14 דעתיה דר' שמעון בן לקיש דאמר ר' שמעון בן לקיש ורוח אלהים מרחפת (שם א ב) זו רוחו שלאדם הראשון,

היך דאת אמר ונחה עליו רוח י"י וגו' (ישעיה יא ב). אמר רב נחמן אחר לכל המעשים וקדם לעונשין, אמר	15
ר' שמואל בר' תנחום אף קילוסו אינו אלא באחרונה ה"ה הללויה הללו את י"י מן השמים כל עניינא עד	16
חוק נתן ולא יעבור ואחר כך הללו את י"י מן הארץ וגו' ואחר כך מלכי ארץ וגו' (תהלים קמח א - יא). אמר	17
ר' שמליי כשם שקילוסו אינו אלא אחר בהמה חיה ועוף, כך ברייתו אינו אלא אחר בהמה חיה ועוף, בתחילה	18
ויאמר אלהים ישרצו המים וגו' ואחר כולם נעשה אדם וגו'	19
.II ויאמר אלהים נעשה אדם וגו' ... ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן בשעה שהיה משה כותב התורה היה	20
כותב מעשה כל יום ויום, כיון שהגיע לפסוק ויאמר אלהים נעשה אדם וגו' אמר רבוננו שלעולם מה אתה נותן	21
פתחון פה למינים, אמר לו כתוב, הרוצה לטעות יטעה. אמר לו הקדוש ברוך הוא משה האדם שאני בורא לא	22
גדולים ולא קטנים אני מעמיד ממנו אתמהא, שאם יבוא הגדול ליטול רשות מן הקטן ממנו הוא אומר מה אני	23
ליטול רשות מן הקטן אתמהא, והן אומרים לו למד מבוראך שברא העליונים והתחתונים וכיון שבא לבראות	24
האדם נמלך במלאכי השרת. אמר ר' ליה לית הכא מלכו, אלא למלך שהיה מטייל פתח פלטיין וראה בולרין	25
[=גוש של אבן] אחת מושלכת. אמר מה נעשה בה, מהן אומרים דימוסיות ומהן אומרים פרבטיות [=סוגים של	26
מרצאות], אמר המלך אדריינטיס [דמות, צלם] אני עושה אותה, מי מעכב? שאלו המינים את ר' שמלאי כמה	27
אלוהות בראו את העולם, אמר להם אני ואתם נשאל לימים ראשונים הה"ד כי שאל נא לימים ראשונים וגו'	28
(דברים ד לב), 'בראו אלהים אדם' אין כתוב כן אלא 'ברא אלהים (שם), חזרו שאלו אתו מהו דכת' בראשית	29
ברא אלהים וגו', אמר להם בראשית בראו אלהים אין כתוב כן אלא ברא אלהים את השמים ואת הארץ, אמר	30
ר' שמלאי בכל מקום שאתה מוצא תשובה למינים אתה מוצא רפואתה בצידה, חזרו ושאלו אותו מהו דכת'	31
ויאמר אלהים נעשה אדם וגו', אמר להון קרון דבתריה ויבראו אלהים את האדם אין כת' אלא ויברא אלהים	32
(בראשית א כז), כיון שיצאו אמרו לו תלמידי לאילו דחיתה בקנה, לנו מה תשיב, אמר להם לשעבר אדם	33
נברא מאדמה וחוה נבראת מאדם, מיכן ואילך בצלמינו כדמותינו, לא איש בלא אשה ולא אשה בלא איש ולא	34
שניהם בלא שכינה. אמר ר' הושעיה בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון טעו בו מלאכי השרת	35
ובקשו לומר לפניו קידוש, למה הדבר דומה למלך ואפרכוס [=שר] שהיו נתונים בקרוכין [=מרכבה] והיו בני	36
המדינה מבקשים לומר למלך דומיני [=לקרוא לפניו 'אדון'] ולא היו יודעין אי זהו, מה עשה המלך דחפו	37
והשליכו מן הקרוכין וידעו את המלך, כך בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון טעו בו מלאכים, מה	38
עשה הקדוש ברוך הוא הפיל עליו שינה וידעו הכל כי הוא אדם הה"ד חדלו לכם מן האדם וגו' (ישעיה ב כב).	39
40	
.III (כז) [זכר ונקבה בראם] זה הוא אחד מן הדברים שכתבו לתלמי המלך זכר ונקוביו בראם. ר' יהושע בר'	41
נחמיה בשם ר' חננא בר יצחק ורבנן בשם ר' לעזר ברא בו ד' בריאות [מלמעלה וד'] מלמטה: מלמעלה - עומד	42
כמלאכי השרת, ומדבר כמלאכי השרת, ומבין כמלאכי השרת, ורואה כמלאכי השרת. ובהמה אינה רואה	43
אתמהא, אלא זה מצדד. ד' מלמטה - אוכל ושותה כבהמה, פרה ורבה כבהמה ומטיל גללים כבהמה ומת	44
כבהמה. ר' תפדיי בשם ר' אחא, העליונים נבראו בצלם ובדמות ואינן פרים ורבים, והתחתונים פרים ורבים	45

ולא נבראו בצלם ובדמות, אמר הקדוש ברוך הוא הריני בוראו בצלם ובדמות מן העליונים, פרה ורבה מן	46
התחתונים..ר' תפדיי בשם ר' אחא, אמר הקדוש ברוך הוא אם בורא אני אותו מן העליונים הוא חי ואינו מת,	47
ואם מן התחתונים הוא מת ואינו חי, אלא הריני בוראו מן העליונים ומן התחתונים, אם יחטא ימות ואם לא	48
יחטא יחיה. ורדו בדגת הים אמר ר' חנינא אם זכה ורדו ואם לא זכה ירדו, אמר ר' יעקב דכפר חנן את שהוא	49
בצלמנו ובדמותינו ורדו, ואת שאינו בצלמנו ובדמותנו ירדו.	50

בראשית פרק ב

- (יז) ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה-ליו עזר כנגדו:
 (יט) ויצר ה' אלהים מן-האדמה כל-זוית השדה ואת כל-עוף השמים ויבא אליהם לראות מה-יקרא-לו
 וכל אשר יקרא-לו האדם נפש זויה הוא שמו:
 (כ) ויקרא האדם שמות לכל-הבהמה ולעוף השמים ולכל זוית השדה ולאדם לא-מצא עזר כנגדו:
 (כא) ויפל ה' אלהים תרדמה על-האדם וישן ומקוח אונות מעלעלתיו ויסגר בשר תנונתה:
 (כב) וינח ה' אלהים את-הצלע אשר-לקח מן-האדם לאשה ויבאה אליהם:
 (כג) ויאמר האדם זאת הצלע עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקוחה זאת:
 (כד) על-כן יעזב-איש את-אביו ואת-אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד

בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת בראשית פרשה יז

IV .51	[ויאמר י"י אלהים לא טוב היות האדם לבדו] תנינן בעשרה מאמרות נברא העולם ואילו הן: בראשית ברא
52	אלהים, ורוח אלהים מרחפת, ויאמר אלהים יהי אור, ויאמר אלהים יהי רקיע, ויאמר אלהים יקוו המים,
53	ויאמר אלהים תדשא הארץ, ויאמר אלהים יהי מאורות, ויאמר אלהים ישרצו המים, ויאמר אלהים תוצא
54	הארץ, ויאמר אלהים נעשה אדם. מנחם בר יוסי מוציא ורוח אלהים מרחפת על פני המים, ומביא ויאמר
55	אלהים לא טוב היות האדם לבדו, אמר ר' יעקב בר קירשאי מאמר ניתן לרוח בפני עצמה.
V .56	לא טוב תני כל שאין לו אשה שרוי בלא טובה בלא עזר בלא שמחה בלא ברכה בלא כפרה, בלא טובה לא טוב
57	היות האדם לבדו, בלא עזר אעשה לו עזר כנגדו, בלא שמחה 'ושמחת אתה וביתך' (דברים יד כו), בלא ברכה
58	'להניח ברכה אל ביתך' (יחזקאל מד ל), בלא כפרה 'וכפר בעדו ובעד ביתו' (ויקרא טז יא), ר' סימון בשם ר'
59	יהושע בן לוי (אמר) אף בלא שלום שנ' 'וביתך שלום' (שמואל א' כה ו), ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי (אמר)
60	אף בלא חיים דכת' 'ראה חיים עם אשה אשר אהבתה' (קהלת ט ט), ר' חייה בר גומדי אמר אף אינו אדם שלם
61	'ויברך אתם ויקרא את שמם אדם' (בראשית ה ב), ויש אומ' אף ממעט את הדמות כי בצלם אלהים עשה את
62	האדם (בראשית ט ו) מה כת' אחריו 'ואתם פרו ורבו' (שם ט ז).

אעשה לו עזר כנגדו אם זכה עזר ואם לאו כנגדו. אמר ר' יהושע בר נחמ' אם זכה כאשתו שלחנניה בן חכינאי	.VI	63
ואם לאו כאשתו שלר' יוסי הגלילי, * [המעשה להלן בתרגום מארמית] ר' יוסי הגלילי היתה לו אשה רעה,		64
והיתה בתה של אחותו והיתה מבזה עליו. אמרו לו תלמידיו: רבי גרש אשה זו ממך, שאין היא עושה כפי כבודך.		65
אמר להם: כתובתה רבה עלי ואיני יכול לגרשה. פעם אחד היו יושבים ופושטין [בתורה] הוא ור' אלעזר בן		66
עזריה. כשפסקו אמר לו [ר' אלעזר]: ישגיח [=אם ירשה] רבי נלך לביתו. אמר לו כן. כשנכנסו השפילה פניה		67
ויצאה. הביט בקדרה שעומדת על הכירה. אמר לה: יש בקדרה משהו, אמרה לו יש בה פרפרין [=לפתן]הלך		68
וגילה אותה ומצא בתוכה פרגיין [=פרגיות]. ידע ר' ידע ר' אלעזר בן עזריה מה הוא שמע. ישבו יחד לאכול,		69
אמר לו: ר' לא אמרת פרפרין ומצאנו בתוכה פרגיין? אמר לו: מעשה נסים הוא. כשפסקו אמר לו, ר' גרש אשה		70
זו ממך שאין היא עושה לכבודך. אמר לו: כתובתה רבה עלי ואיני יכול לגרשה. אמר לו: אנו ניתן כתובתה		71
לגרשה ממך. עשו לו כן נתנו לו כתובתה וגרשה והשיאו אותו לאשה אחרת טובה ממנה. גרמו העוונות של אותה		72
אשה והלכה ונשאה לשוטר העיר. לאחר זמן באו ייסורים עליו [=נתעוור] והיתה סובבת ומוליכה אותו בכל		73
העיר [לחזור על הפתחים] היתה הולכת בכל השכונות, וכשהיתה מגיעה לשכונתו של רק יוסי הגלילי היתה		74
חוזרת לאחורה. לפי שהכיר אותו האיש את העיר אמר לה: למה אין את מובילה אותנו לשכונתו של ר' יוסי		75
הגלילי, ששמעתי שהוא עושה מצווה [=צדקה]? אמרה לו: גרושתו אני ואיני יכולה לראות פניו. פעם אחת באו		76
וקראו על הפתחים בשכונתו של רק יוסי הגלילי, התחיל להכותה והיה קולם נשמע והתבוזו ככל העיר. הביט ר'		77
יוסי הגלילי וראה אותו מתבזים בשווקים, לקחם והושיבם בבית אחד משלו, והיה מפרנס אותם כל ימי חייהם על		78
שום 'ומבשרך לא תתעלם (ישעיה נח ז)...!		79
[וייצר י"י אלהים מן האדמה כל חית השדה] ... אמר ר' אחא בשעה שבא הקדוש ברוך הוא לבראות את	.VII	80
אדם הראשון נימלך במלאכי השרת אמר להם 'נעשה אדם', אמרו לו אדם זה מה טיבו? אמר להן חכמתו		81
מרובה משלכם. מה עשה הקדוש ברוך הוא הביא לפניהם בהמה וחיה ועופות, אמר להן זה מה שמו? ולא היו		82
יודעין, וזה מה שמו? ולא היו יודעין. העבירם לפני אדם אמר לו זה מה שמו? - שור, וזה מה שמו? - גמל, וזה		83
מה שמו? - חמור, וזה מה שמו? - סוס, הה"ד ויקרא האדם שמות לכל הבהמה וגו', אמר לו ואת מה שמך? אמר		84
לו אני נאה להיקראות אדם שנבראתי מן האדמה. ואני מה שמי? אמר לו לך נאה להיקראות י"י, ואת הוא אדון		85
לכל בריותיך. אמר ר' חייא 'אני י"י הוא שמי' (ישעיה מב ח) הוא שמי שקרא לי אדם הראשון. חזר והעבירן		86
לפניו זוגות זוגות, אמר לכל יש בן זוג ולי אין בן זוג 'ולאדם לא מצא עזר כנגדו' אתמהא! ולמה לא בראה לו		87
תחילה, אלא צפה הקדוש ברוך הוא שהוא עתיד לקרות עליה תיגר לפיכך לא בראה לו עד שתבעה בפיו, כיון		88
שתבעה בפיו מיד 'ויפל י"י אלהים תרדמה על האדם וישן'.		89
ויקה אחת מצלעותיומטרונה שאלה את ר' יוסי אמרה לו למה בגניבה? אמר לה משל אם הפקיד אדם	.VIII	90
אצלך אונקיה אחת שלכסף בחשיי ותחזיר לו ליטרה שלכסף בפרהסיא זו גניבה? אמרה לו ולמה במטמונית?		91
אמר לה בתחילה בראה לו וראה אותה מליאה רירים ודם והפליגה ממנו, חזר ובראה לו פעם שנייה. אמרה לו		92
מוספת אני על דברייך, אמורה הייתי להינשא לאחי אמה ועל ידי שגדלתי עימו בבית התכערתי בעיניו והלך		93

ונשא אשה אחרת ואינה נאה כמותי. מעשה בחסיד אחד שהיה נשוי לחסידה אחת ולא העמידו בנים זה מזה,	94
אמרו אין אנו מועילין להקב"ה כלום, עמדו וגרשו זה את זה, הלך זה ונשא רשעה אחת ועשתה אותו רשע,	95
הלכה זו ונישאת לרשע ועשתה אותו צדיק, הוי שהכל מן האשה. שאלו את ר' יהושע מפני מה האיש יוצא פניו	96
למטה והאשה יוצאה פניה למעלה, אמר להם האיש מביט למקום ברייתו והאשה למקום ברייתה. ומפני מה	97
האשה צריכה להתבסס והאיש אינו צריך להתבסס, אמר להם אדם נברא מאדמה והאדמה אינה מסרחת	98
לעולם, אבל חוה נבראת מעצם, משל אם תניח בשר ג' ימים בלא מלח מסריח הוא מיד? ומפני מה האשה קולה	99
הולך ולא האיש, אמר להם משל אם תמלא קדירה בשר אין קולה הולך, כיון שתתן בתוכה עצם אחד מיד	100
קולה הולך. ומפני מה האיש נוח להתפתות ולא האשה, אמר להם אדם נברא מאדמה, כיון שאת נותן עליה	101
טיפה שלמים מיד היא שותה אותה, וחוה נבראת מעצם אפילו את שורה אותו כמה ימים במים אינו נשרה.	102
ומפני מה האיש תובע באשה ואין האשה תובעת באיש, אמר להן משל למה הדבר דומה לאחד שאיבד אבידה	103
והוא מבקש אבידתו ואבידתו אינה מבקשתו, מפני מה האיש מפקיד זרע באשה ואין האשה מפקדת באיש זרע,	104
אמר להן לאחד שהיה בידו פיקדון ומבקש אדם נאמן שיפקידנו אצלו. מפני מה האיש יוצא וראשו מגולה	105
והאשה יוצאה וראשה מכוסה, אמר להם לאחד שעבר עבירה והוא מתבייש מבני אדם לפיכך היא יוצאה	106
מכוסה. מפני מה הן מהלכות אצל המת תחילה, אמר להן על ידי שגרמו מיתה לעולם לפיכך מהלכות הן אצל	107
המת תחילה ואחריו כל אדם ימשוך (איוב כא לג). ומפני מה ניתן לה מצות נידה, על ידי ששפכה דמו שלאדם	108
הראשון לפיכך ניתן לה מצות נידה. מפני מה ניתן לה מצות חלה, אמר להן מפני שקילקלה את אדם הראשון	109
שהיה חלתו שלעולם לפיכך ניתן לה מצות חלה, ומפני מה ניתן לה מצות נר שלשבת, אמר להן על ידי שכיבת	110
נשמתו שלאדם הראשון לפיכך ניתן לה מצות נר שבת.	111

IX. לזאת יקרה אשה / מירי וסטרייך. מתוך: דרשוני – מדרשי נשים

ויקץ מן התרדמה וירא והנה עצם מעצמיו. היה מזדרז אדם להשלים מלאכת קריאת שמות זכר ונקבה ואמר: 'לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לְקָחָהּ זָאת'.
והאשה רואה איך אומר אדם 'מֵאִישׁ לְקָחָהּ' – חלק היא, ולא בריאה נפרדת. והנחש רואה את תוכה,
מוסיף איסור, פוקח בעורמתו תרדמת עיני אדם, וסוף פקחה זו – קללות: עפר זחילה, עצב הולדה,
זעת אפיים.
ואדם רואה: שלוש קללות – נחש, אשה, איש. ומבין – קללה נפרדת, בשר נפרד, עצמיות נפרדת. זאת
הפעם לא רק עצם מעצמיי, בשר מבשרי; זאת הפעם עזר כנגדי.
באותה שעה נשלמה קריאת השמות 'וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הִוא הֵיְתָה אִם פְּלִחִי' [בראשית
ג, כ]

